

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Francfort, André Wechel, 1581](#)[Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre III](#)[Item Mythologia, Francfort, 1581 - III, 15 : De Hecate](#)

Mythologia, Francfort, 1581 - III, 15 : De Hecate

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[27\] : De Hecate](#)

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre III

Ce document est une version augmentée de :

[Mythologia, Venise, 1567 - III, 15 : De Hecate](#)

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre III

[Mythologie, Paris, 1627 - III, 16 : D'Hecate](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre III

[Mythologie, Lyon, 1612 - III, 15 : D'Hecate](#) est une traduction de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la noticeÉquipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Présentation du document

PublicationFrancfort, André Wechel, 1581

ExemplaireRegensburg (Allemagne), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307

Formatin-8

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Paginationp. 240-247

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 25/11/2024

corneam vera somnia exire: quod ita fictum est, quia sicut ignis in laterna inclusus si cornea sit, & subtilis materia, facile lumen transmittit, atque aliquo pacto videtur: ita si corpus hominum fuerit per temperatiam ab omni sordidorum humorum colluione expurgatum, facile anima per id veritatem, & spectra sibi diuinitus oblata recipit, quæ somnia *ix Διός ἴσιν*. At si crassa fuerint corpora, & multorum ciborum, vel sordidorum humorum è diuturna crapula oppleta, tunc ea corpora animam tanquam in laterna cui eburnea sint latera & crassioris materię, inclusam veritatem somniorum intueri non patiuntur: quod per somni portas Homerus explicauit & Virgilius. Didymus tamen pelliculam primam oculorū corneam habere formam sensit, atque visa significare ebur dentes sunt, quia falsa insomnia edunt. nam veriora certiora que sunt visa, quàm audita, & ab aliis relata. ac de Somno hæcenus, nunc dicamus de Hecate.

De Hecate.

CAP. XV.

AT Hecate quibus è parentibus orta sit, non facile affirmauerim: siquidem alii ex aliis natam esse tradiderunt. Bacchylides Noctis filiam esse dixit, cum inquit:

ἠ'κάτη δ' ἠδ' ὀφείρου Νυκτὸς μεγαλειόλυπυ βύρατιρ.

Hecate facis fera Noctis ampla filia.

Musæus Iouis & Asterię, Pherocydes Aristri Pæonis filii, Orpheus in Argonauticis Tartari filiam putauit, quam ita cum Eumenidibus ad sacrificia accedere scripsit:

*σὺ δ' αἰολόμορφος ἴσθθ
τριμοκίφαλος ἰδ' ἐν, ὄλοον τ' ἴρας, ἔτι δ' αἰθ' ὄν,
τὸρ τὰρόπαις ἔ'κάτη.*

Cumque illis Hecate properans horrenda cœnrit,

Cui tripartitum caput est, genuit quam Tartarus olim.

Atque idem Orpheus hanc ipsam Hecaten alibi Cereris filiam & Iouis fuisse scripsit, ut est in his:

*καὶ ἦτι δ' ἠ'κάτην Διὸς τ' ἰκ' ἐν ἰπυτ' ἴρ' ἴαν
ἰκ' Διὸς αἰγυβόχοιο.*

De Cerere est Hecate sat a nobili atque tonante

De Ioue.

Hesiodus antiquissimi *εἰπας*. *Ἐ*, qui fuit & Cœci filius, & Asterię filiam Hecaten scripsit:

γῆρατθ

γέτατο δ' ἄστριον βιώνονταν, ἢ ποτε πέρονε
 ἤραχε' ἰεμίχα δ' ὤμα φίλων κακλήδρα ἀματιν.
 ἢ δ' ὕπεκουσταιν ε' ἔτιω τίνα.

*Edidit Asteriam pulchram, quam Persea dicunt
 Vxorem duxisse domum: qua mox parit illi
 Natam Hecaten.*

Quod etiam testatur Ouid. in lib. 7. maioris sui operis in his
ibat ad antiquas Hecates Perseidos aras,

Quas nemini umbrosam secretaq; sylvam tegebat.

Et Apollodorus libr. 1. hanc eandem esse Proserpinam, & Hecaten, & Lunam credidit, quare Lucifera dicta est ab Euripide in Helena:

Ὡ φωςφίρ' ε' κάτη, τίματα φάσματ' ὄμβροῦ.

Lucifera Hecate benigna da phasmata.

Hanc terribilem aspectu, proceritateque corporis vel ad mensuram dimidij stadij accedere dixerunt: pedesque habuisse ad serpentis formam, cum vultus & aspectus figura proximè ad Gorgonium naturam accederet. Pro coma densissimi dracones & viperæ, alie in cincinnorum morem contortæ, atque sibilantes visabantur: alie collum ipsum amplexabantur, alie spargebantur in humeros demissæ, ut testatur Lucianus in Philopseud. Dicta est etiam Brimo à fremitu, quoniam in Apollinem inter venandum, cum illam vitare conaretur, infrenuisset: vel aduersus Mercurium potius, ut sensit Isacius. vocatam autem fuisse Brimo ita testatur Apollonius in libro tertio Argonauticorum:

δαίτη δὲ φετρύε,
 πύρροντιροδοῖ ἰήτ' ἰπὶ δὲ μεγάλας χεῖρας
 βριμῶν κελήσκων ε' ἔτιω ἰπυρωγόν ἀέθλων.

τυπη Vasa cretana

Ignis impositis mistis libamina fundens.

Aquila Brimoq; vocans Hecaten sibi diuam.

Credebatur esse inferorum Regina, ut idem poeta testatur in eodem libro:

ἰπῆλαι δὲ βριμῶν κροτρήσον ἰγκαλίσσαν
 βριμῶν τωκτιπέλων, χροσίλων, ἰνίρσιον ἀνασσαν.

Præter hæc Brimo stant terq; quaterq; vocans,

Brimo παύνησαν, Regnam que imperat ὄμβροῖ.

Hanc canes complures sequebantur, ut apparet in his

ἀμφὶ δὲ τριῶν

ὀρέειν ὕλακῃ χθόνιαι κνώσας ἐφείλοντο.

Hanc circum latrare canes latratibus altis.

At aliae memoriae prodiderunt illam querneo ramo coronatam apparere, quam etiam serpentes ingentes habere circa caput in luis significavit Sophocles in radices cadentibus sua Rizotomis tragœdia inscripta:

ἥλιε Δίασποντα, καὶ πῦρ

ἱερὸν τῆς εἰσοδίας ἐκάτας,

ἔγχεο δὲ δὴ δόλυμπε

καλὸν φέρει, καὶ γῆς ταίησ' ἱεράς τριόθεν

σιφασμάκη δρυσι καὶ πλείστοις

ἡμῶν ἀφ' ἡμάσι δρακόντων.

O Sol, ô rex, & ignis

Sacer in via habitantū Hecates,

Hasta, quam per caelum

Rectè fert, ac terra habitat sacra triniā,

Coronata quercubus plurimū

Super humerū spinis draconum.

Idcirco cum de venefica quadam muliere loqueretur Tibullus in primo Elegiarum, canes Hecates domuisse pro scientia veneficiorum & artis magicæ dixit, quia rabidi canes illam semper sequerentur:

Sola tenere malas Medea dicitur artes,

Sola feros Hecates perdomuisse canes.

Dicta est etiam canicida Dea, & caniuora, quoniam illi canes immolarentur, ut scripsit in Mimis Sophron, & Lycophron:

ζήρινον ἀντήρον τῆς κυνοφαγῆς θεᾶς.

Zerinthon antrum mox caniuora stat Dea.

Quidam putarunt canes illi immolari, quia inuisum sit id animal, cuius latratu phantasmata quæ ab Hecate mittuntur, dissolvantur: nam cum aer vel æris tinnitu, vel alicuius rei strepitu concutitur, illa offenduntur gravissimè: quare non possunt diutius consistere. Huic Deæ sacrificabatur in triuiis, unde etiam Trinia dicta est: quod ideo accidit, quia eadem Luna & Diana & Hecate sit, de qua sic Virgilius:

Tergeminamq̄, Hecaten tria Virginis ora Diana.

Alij dictam fuisse Triniam arbitrati sunt, quia eadem sit Iuno, Diana, Proserpina. Alij triformem illam putarunt, quia nunc

In cornua, & propè vacua surgit: nunc diuidua est, nunc orbe pleno. Alij quia dextrum caput equinum habeat, sinistrum caninum, medium hominis, vel, vt alij maluerunt, suis agrestis. Non defuerunt, qui Triuiam vocatam Hecaten putarunt, quia in triuis sit exposita, & à pastoribus inuenta ac educata. Alij, quia in caelo, in terra, & apud inferos polleat: alij, quia centum grana pro singulis tritici ferat: alij, quia centum hostiis placetur, Hecaten nominarunt: alij, quia centum annos insoluitos errare faciat. Huic Dæ sacrificabatur in tritiis apud Athenienses singulis mensibus in nouilunio, quo tempore illi qui erant opulenti, cœnam in triuio exponebant, ac pauperes eò per noctem conuenientes vorabant, Hecaten que edisse dicebant: quam consuetudinem ita significauit Aristophanes in *Pauco*:

παρὰ τῆς ἑκάτης ἕστιν τὸ πρὸς θεοῖς,
 ἔστι δὲ πλατὺν, ἔστι τὸ πρὸς βασιλῆων. Φησὶ γὰρ αὐτῇ,
 τὰς μὲν ἰχθυίας καὶ πλατῆντας δέσποιν κατὰ μέγεθος πρόπι-
 τας δὲ πικρίας τῆν ἀνθρώπων ἀρπάξεν πρὶν καταθῆναι. (πλ.)

Ex Hecate licet id cognoscere:

*Ad dîtescere quàm famescere melius: iubet enim ipsa
 Habentes & diuites cœnam singulis mensibus exponere,
 At pauperes homines rapere vel antequam exponatur.*

Vocabatur autem sordida propter id cœnæ genus & pauca, quia umbræ porro, malua, mænidibus, & triglis vesci creditæ sunt: atque in tritiis præcipuè colebatur, quòd ibi (vt diximus) exposita fuit, vt quidam putarunt, ab *Eolo* & *Pheræa* parentibus, à bubulcis *Pheretis* fuerit educata. Hanc vestibula domorum tueti arbitrabantur, quare ante fores aras erigebant, vt in his testatur *Æschylus*:

Ἰεποῦν ἑκάτη τῶν βασιλείων πρόδρομος
 μάλιστα.

Regalium atriorum prauia Hecate.

Huius vires & officia ita cōmemorauit *Hesiod.* in *Theogonia*:

τὴν δὲ πῶς πάντων
 τῶν κρείδους τίμησι, πῶς δὲ οἱ ἀγλαὰ δῶρα,
 μῶρα ἔχεν γαίης τε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
 ἦ δὲ καὶ ἀσπίδοσσι ὑπ' ἑρᾶν ἕμμορι τιμῆς.
 βῆσσι μάλ' ὡς πρόδρομος γὰρ διὰ ὑποδείξεται θυγαῖς,
 καὶ οἱ ὄλβον ὑπάρξοι, ἀπὲρ δυνάμει γὰρ πείρις τε.

δοσοι γὰρ γαίης τε καὶ ἕραν ὀϊστὸν ἰβρίστον,
καὶ τιμὴν ἔλαχεν, τῶν ἰχθυῶν ἀπάντων.

nam super omnes

*Iupiter ingentes illi largitur honores,
Muneratq;, imperium terrarū, mariūq;, profundū,
Cunctorumq; simul qua caelum amplectitur altum.
Admittitq;, preces facilis Dea, prompta, benigna,
Diuitias prabet, quod ei concessa potestas,
Imperat hac cunctis, qui sunt e semine nati
Et terra & caeli; cunctorum fata gubernat.*

Præterat & beneficiis, quam magicas artes exercentes inuocare
consueuerunt cum Luna, ut Theocritus scripsit in Pharmac.

τῶ χθονία δ' ἄκιστα, τὰν καὶ σκύλακας τρομίοισι,
ἰρχαμένωσιν κύων ἀνά τ' ἠρία καὶ μέλαν αἶμα.
χαῖρ' ἄκιστα δασυλήτη, καὶ ἰετίλος ἄμμιν ὀπίθῃ.
*Terrestriū, Hecate, catulis qua terror & horror,
Dum per defunctos ruit, & vitam sanguini atri,
Salue Hecate graui, & nobis hac perfice Diua.*

Hac de causa maximè omnium Deorum illam se colere in-
quit Medea venefica in his apud Euripid.

ἔ γὰρ μὰ τὴν δίασσαν, ἢ ἰγὼ σέβω
μάλιστα πάντων, καὶ σωίργεν εἰλόμην,
ἄκιστῶν.

*Non per Hecaten, ego colo quam maximè
Vnam omnium, quam ferre opem legi mihi.*

Vocabatur autem septies. mox illi sacrificia fiebant, certis ac
propriis ritibus, qui omnes propè sunt ab Apollonio expressi
ita in libro tertio Argonauticorum;

ἢ τότε μίος ἰω νύκτα διαμοιρῶν ἀφυλάξαι,
ἀκαμάτωσιν ῥοῆσι λοισσάμορος ποταμοῖν,
εἶος ἄνδρ' ἑλλανῶν φάρσι κνανίεσσι
βόθρον ἐρύξασθαι περικτῆα· τῶ δ' ἐνὶ θῆλυ
ἀρνέον σφάζειν, καὶ αἶμα τὸν ὤμοσιν ἦσαι,
αὐτῶ πυρκαϊῶν ἐκνήσας ἐπὶ βόθρον.
μενομένη δ' ἄκιστῶν περικτῆα μελίστεο,
λέβων ἰκθίονος σιμβλήϊα ἴργα μελιγαῶν.
ἴθα δ' ἔπειτα θεῶσιν μεμνημένους ἰλάσασθαι
ἄψ' ἀπὲρ πυρκαϊῆς ἀναχάζειο, μεδῆσι δ' ὕπαι
ἢ πῶδ' ὧν ὄρησι μεταστρεφῆται ἐπίσσω,

ἢ κωῶν ὑλακῆ, μὴ πως τὰ ἕκαστα κολλήσῃ.

Observa: medium ut nox fecerit humida cursum,

Fluminis ipse petas undas, ibi lotus & unius,

Cyanea vesle indutus, fodere ipse memento

Max foveam. Ingulata tibi sit protinus agna

Fumina: & inde super fovea pyra structa cremetur.

Atque voces Hecatem Perseida, mellaq, libani

Dulcia munera arum places hanc. huiq, per altis

Rursus abire pyra moneo. convertere nullius

Teretro strepitus de pedum. fremitus de caninus

Cogat nam sacri fiet labor irritum omnis.

His ita peractis sacrificiis quædam phasmata continuo apparebant, quæ solebant vocare Hecateæ, eaque in varias formas se converterebant. Dicuntur moly, quam rutam agrestem esse nonnulli arbitrantur, & laurus, & pulicaria, & thamnus, & salix, & stella marina, & Iaspis magicis artibus resistere, & alia complura plantarum, animalium & lapillorum genera: quæ nunc omnia non opus est recensere, de quibus scripsit & Albertus Magnus, & Orpheus in libro de Lapillis. Præcipuo in honore fuit Hecate apud Æginetas & Bœotos, uti memorix prodidit Pausanias in Corinthiacis. Cur inferotum Dea credita sit Hecate, Sophron fabulam huiusmodi recitavit, ut ait Theocriti enarrator: Cùm Iupiter Iunonem aliquando compressisset, nata est puella Angelus nomine, quæ nymphis educanda data fuit. illa cum adolevisset, unguentum quo Iuno perungebatur, cum fieri vellet splendida, occultavit: quod cū pyxide Europæ Phœnicis filie tradidit. Illud facinus cùm sensit Iuno, velletq, in illam animadvertere, primùm Angelus in domum mulieris, quæ nuper pepererat, confugit, atque inde ad efferentes mortuum, unde abstulit Iuno. Iupiter Cabarnos illam expiare iussit, qui in Acherusiam portantes expiarunt: deinde mortuorum & terrestris Dea credita est: quæ ob prædictas causas post ea vocata fuit Hecate. Non defuerunt tamen, qui illam natam è Iove & Cerere crediderunt, quæ cùm robore corporis & magnitudine excelleret, ad quærendam Proserpinam missa est, & postea regnis subterraneis præfecta. quæ dicta fuit Hecate ab illo tempore, ut quidam putant, quia procul absit à nobis: alij, quia ab illa recedendum sit: alij, quia centum obeat munia in negotiis naturæ. ac de fabulosis hæcenus.

Quidam ex antiquis scriptoribus Hecaten fuisse Persæ filiam venatricem egregiam memoriam prodiderunt, sed tamen immanem, quæ si feras non posset allequi, sagittas in homines coniceret. Hæc pharmaca lethifera inuenit quomodo componerentur, & in primis reperit aconitum, quare formidabilis Dea inferorum credita est. Experiebatur singularum herbarum vires in cibis, quos hospitibus exhibebat. Pharmaco patrem prius è medio sustulit, accepit imperium, postea Dianæ erexit sacellum, vbi ad nauigantes Deæ mactabat. deinde Ætæ nupta Circeæ & Medeam filias peperit, ac filium Ægialeum. Circe ad pharmaca instructa inuenit & ipsa varias vires herbarum, patreque venenis necato imperium suscepit: sed ob crudelitatem ex illo excidisse dicitur, fugisseque ad Oceanum in insulam desertam, vel (vt alij maluerunt) in Italiam ad promontorium ab illa vocatum Circæum. Medæe diuersum fuisse consilium inquiunt: quippe quæ mirifice salutis omnium peregrinorum esset studiosa, cum à sorore & à matre multa medicamina didicisset. sæpius etiam fuit à patre reprehensa quod per nimiam facilitatem regnum patrium esset in magnum periculum coniectura, cum patri moriendum esset pro oraculi responso cum vir externus aureum vellus cepisset. Eius preces cum nihil profocissent, aiunt Ætæam veritum insidias illam in custodias tradidisse, quæ cum fugisset in sacrum lucum solis ad mare, mox accedentibus Argonautis omnia proposita pericula, & paternam crudelitatem narrauit, & vt per insidias omnes hospites mactare solebat. Deinde ab Argonautis exorata tulit opem Iasoni ad superanda pericula, quia Iason iurauit se illam virginem in stabile matrimonium ducturum. Nam & ingentia formidabiliaque pericula exteris proponebantur antè quam vellus aureum caperetur, & curabat Ætæa per famam crudelitatis omnes externos & aduenas homines ab illis litoribus abstertere. ¶ Quid igitur per has fabulas significare voluerunt antiqui? Aut cur Noctis filia dicta est Hecate? quoniam factorum cuiusque ordo ac vis est Hecate, vt patet è superioribus carminibus Helioidi, quæ diuinitus in mortalia corpora infunditur, illa Iouis est filia vel Persæ: at quia nulli mortalium ordo ille est conspicuus aut manifestus, ea causa Noctis filia dicitur. Illi qui Iouem rerum omnium moderatorem existimant, cum omnia ab illo proficisci intelligerent, vim illam quæ oc-

culat

cultè per astra ad inferiora corpora agens descenderet, Hecaten Iouis & Asteriæ filiam nuncuparunt. At qui solem omnia prospicere, omniaq; audire tradiderunt, & omnibus moderari, illi Persæ filiam Hecaten, vim illam scilicet prædictam putarunt. Eam Luciferam dictam fuisse constat, quia per sempiternos illos astrorum ignes descenderet. Eadem rursus inferorum Regina credita fuit, quia homines omnes fatorum necessitati, hoc est Dei voluntati, parent. Quid aliud canes sunt tabidi illam comitantes, quam calamitates & molestiæ, quæ homines è fato assiduè infestant: eius item forma tam formidabilis varietatem ærumnarum præ se fert. Potest eadem rursus veneficiorum præfecta fluviorum cursus convertere, segetes aliò transferre, in montes in profundum deicere, astra deducere de cælo, quod veneficæ facere dicebantur, quia fatorum necessitati ac voluntati diuinæ nihil est quod non pareat. Cùm vellent igitur significare antiqui omnibus esse moriendum, neque quenquam posse Deorum voluntatem effugere, aut ab illis statutum diem præterire, omniaque & commoda & incommoda proficisci ex arbitrio voluntateque Deorum, hæc & ad ortum & ad formam Hecates spectantia excogitarunt. At nunc de Proserpina verba faciemus.

De Proserpina. CAP. XVI.

PROSERPINAM alij eandem esse voluerunt Hecaten. Quam Daxam etiam vocarunt, vti scripsit Timosthenes. alij eum Hecaten è superioribus parentibus natam esse affirmant, Cererem matrem Proserpinæ fuisse contendunt, quæ si è diuersis parentibus natæ sunt, eadè certè esse non possunt. Hanc Cereris fuisse filiam declarauit Hesiodus in Theogonia:

αὐτὰρ ὁ ἀμύτρος πολυφύρβης ἰς λέγει ἦλθε,
ἢ τίκα προσιφόνῳ ἀδελκώλινῳ, ἢ Ἀΐδουθις
ἤρπασε ἢ παρὰ μητρὸς, ἴδωκα δὲ μηρία Ζεὺς.
*Dimittit hic Cereris lectum conscendit, ab illo
Nascitur amplexu Proserpina: quam rapit inde
Pluto, restituit matri sed Iupiter alium.*

Apollodorus Atheniensis in primo libr. Iouis & Stygis filiam esse Proserpinam tradidit. Scriptum reliquit Strabo lib. 7. Valentiam, quæ Hipponium olim dicebatur, ciuitatem esse Siciliæ in loco amœnissimo, vbi florentissima præta esse cõstiterunt,